

Kamisinam Uqautaa

Talvani Angmaqtirniani Pingahuani Katimaviani umani

Tukliq Maligaliuqtiit Katimavikyuangat Nunavutmi

Uqaqtauyuq umanga:

**NANNGARIYAUYUQ ANN MEEKITJUK HANSON
KAMISINA NUNAVUTMI**

Nuvaipa 15, 2005

Tungasugitsi Innait, Uqaqtisisiji, Sivuliqti, Maligaliuqtiit ammalu Nunavutmiut.

Upigusuktunga sivulliqaami kiggatutunga Kamisanauniqmik, maligaliutiit gavamavut katimagiaqniaqimimmata sivunittinni atuqniatattinik aulatsiarunnaqullugit.

Quviahuqtunga kivgarapkin Nunavunmiut aliahuqpiagtungalun tunigapku Kamisinam Uqautaa talvunga Pingahuanun Maligaliuqtiit Katimavikyuanganun Nunavunmi

Hivuagun talvanilu tikkuqaunimni April 21, 2005-mi Kamisinangurhunga Nunavunmun, aullaarhimavaktunga tamaani nunaptingni ilitturipqaqtauvaktungalun niriuninginnin ihumatunirninginninlu Nunavunmiutanin

Niriuqtarniaqtuq Nunavut, kinauniptingni Nunvunmiutaupluta inuupluta Kanataup nutaatqiyaani nunangani. Taimaalu quviahuutiqaqtugun inirhimaliqtaptinik.

Ihumatunirniqaqtuqlu, tunngayumik itqumanirmi amigaittun havaktauyughan hivuagun Nunavut talvaniiliqtaangani ihuaqtumik itvighaani Kanadaup katitirhimaniani hivuagunlu Nunavunmiut atuqtaunginnaqtuni inuuhikkun, hulitjutikkun ukturvighakkunlu allat Kanadamiut pinginnaqtainni.

Piiyarniarhimaplugu una piqanginniq, kavamatkun niriungniqaqtun ihumagiplugitlu qanurinningani tapkuat Hivuliit Ministani Kanadamilu Nunaqaqqaqtuni hivuliqtiinni miitirvighainni Kelowna-mi Nuvaipa 25-mi.

Tikiliqtuq miitirvighaq ihumaginiaqtain nutaat huliyumayait Nunaqaqqaqtunin inungnun tapkunani aanniaqtailinirni, iliharnirni, iglughani piangaiyarnikkunlu pivallialiurnirni – tamaita inniit amigaittun Inuit Nunavunmiut inuuvigivaktaan inuuniq hivumuktitauyughat huli.

Piyumayavun Kanadaup Angiyuqqaaryuangata angiqhimayaa piirumaplugu piqanginniq tahamaniittuq nunaqaqqaqtuni inungni allanilu Kanadamiutani.

Hakugingniit, ihumaliuqpiarniit, ilikkuurniit havakturnirninginninlu inuqtingni piliurhimayaa Nunavut. Tapkuanguyun taimainningit aulapkarniaqtaatigun hivunighaptingnun.

Uplumi Nunavunmiut havaliquaat nunatik munarittiarhimaplugu allangayuq pitquhiq, uqauhiq atatjutinlu nunamun.

Tahamaniihimaplunga hivulliinni 11-ni ukiuni inuuhimni Qakututmi Kimmirutmilu uqarhungalu Inuktituinnaqtun qauyihimattiaqtunga pitjutinginnik pitquhiptingnik, uqauhiptingnik atatjutiingniklu nunamun.

Katimayuipluhi umani Katimavikyuarmi iliffi tarayaaqtitatin Nunavunmiut – piniarhimayainniklu niriugiyainniklu.

Inirhimalirlugit tikinniarhimayatin ilautjutigiplugit Nunavunmiut ilihimayunga angiqhimayatin Inuit Qauyimayatuqangit hivulluurutin uppiriyainni taimaatunkiaq Aajiiqatigiinni (ihumaliuqtauniq uqaqatigiikkun tamainninlu angiqhimalirnikkun.)

Hapkuan uppiriyauniit naunaiqtauhimayun talvani *Pinahuaqtavut 2004-2009*, kavamatkun hivulluurutaa ilvit ikayurhimayan piliurhugu tuklianun kavamaliqinganun. Turaagumayain tikittumayainlu hivulliuqtain havaktatin hakugiktiinnangitlugu kitkunnun kavamakpun nauliqtuqlu maniliuqvikpun, kihimilu ilihimaypluhi Inuit ikayuqtauniqatunlu taimailiurnirmin.

Ihumagittiaqtavun katitiraaqpakhimayun ihumatunirningit inirnihaptingni ikayuqpaaktaatigunlu katipkarhugit pitquhiptini pitquhiit uplumiutaknik illiturihimanirnik.

Inirnihat tunihivaktun piyumalirnimik pitquhikkunlu atatjutinik talvanga inuuhirmin tapkununga kinguvaaghanun tapkuanlu Pitquhiliqiyikkut tukhiliqtun hakugigharumaplugu tamna atatjuti. Atuqtilirniaqitait hivulliuqumik havaktauyughamik malguukni Nunavutmi nunalaangni.

Una havaktauyughaq pitjutiqarniarhimayug hakugigharumaplugu havakniit inirnihat nunalaani tutqirhaqnikkun havagutainni kiuluginlu inuuhikkun tutqirhangniit tunngaviqatlugit Inuit inuuhikkun uppiriyainni.

Kitkunnun kavamat, kihimi, haahimayug amigaittunik ihumagiyaunirnik iluani angitqiyayumi pitjutimi. Naunaitkutigilugu, ihuarhaqtaghavun ihariagiyavun iglughani, aulapkaitjutini ayuirhaqniirnilu.

Umunga kavamatkun piyumayun ayuirhimayunik. Maniilliuqtuqlu.

Kihimi, manighani amiriningit atauhiuyut anginiqaqpiqtun ihumagiyaayun haahimayaat Nunavut Kavamatkun uplumi. Manighakkun inniq haahimayaa nunaup qayangnarhiug hugiyayughanguqtuqlu.

Inningani Qanuqtuurnirmi (havaktiaqtaarniq qanuriliuqtaarnikkunlu) kavamatkun qinirhiayun nutaanik qanuriliurutinik pivallialurutighanik ilauhimayunik havagutinik kavamatkunni havagutainnun. Atjikkiiktunik piliurumangangittugun atuqluginlu hailihimayun aturutin.

Umani katimaniyani Katimavikyuap apiriyauniaqtutin ihumaliuquyaulutin akiliktauyughanik igluqpainni aulapkaitjutikkunlu havaktauyughani.

Kavamatkun havakpialiqatun pipkaiyumaplugit Nunavunmiut ikayuqtaupiaquplurit umanga akiliqtauniinnin. Naunaitkutauluni, havaliquq havaqutighanik hulaqutitaaqtunik havaktauyughani inirvighainnik ihuarhaqtaulutik taimaatun

ayuirhaqtitaularniit, havaktitaularniit pingahuannunlu-kantraktitaunirniinni
atutjagiktittialiquplugit

Hitamat manikkun maliganguqtitauyumayut iliyauniaqtun katimatjutimun
ihumagiyagharnik umani katimanirmi.

Tapkuangyuuq Kiinauyaghat Haniraanungarhimayun (Akituyuni) Maligak, 2006-2007,
pipqaqtaarlugu Nunavut Kavamatkun piyaanginni akituyunik akilirutinik talvunga
manighani ukiungani nungunniatuq March 31, 2006-mi.

Piniaqtanlu tamna Ilautjutighakkun Kiinauyaghat Haniraanungarhimayun (Akituyuni)
Maligak, No. 2, 2005-2006, pipqaqtaarlugu Nunavut Kavamatkun piyaanginni allaniklu
akituyunik akilirutinik talvunga manighani ukiungani nungunniatuq March 31, 2006-mi.

Taimaalu, apiriyauniaqtutin ihumagitkuplugu tamna Ilautjutighakkun Kiinauyaghat
Haniraanungarhimayun (Aulapkaininginni Munariniinnilu) Maligak, No. 2, 2005-2006,
pipqaqtaarlugu Nunavut Kavamatkun piyaanginni allaniklu aulapkaininginni
munariniinnilu akilirutinik talvunga manighani ukiungani nungunniatuq March 31,
2006-mi.

Qingulliqtauq, tahamaniinniaqtuq tamna Ilautjutighakkun Kiinauyaghat
Haniraanungarhimayun (Aulapkaininginni Munariniinnilu) Maligak, No. 4, 2004-2005.
Pitjutighaa uma maliganguqtitauhimanium ilaa tuniyaangani allanik ilautjutighanik
pitjutiqaqtun tapkunanga ukiup-nungunninganin maniliqinikkun ihuarhainiinnit.

Hapkuan maliganguqtitauyumayuq qaritiyauliqtuq tahamani hilaryuarmi akitutlaangit
urhuryuanut taimaaton 50%-nguyumik akittuquyummirhimaliqitillugit aippaanganin
ukiumin. Umani ukiumi, Nunavut akiliqhimavaktuq imaakiaq \$30 million
amigaitqiyaanik urhuqnun aippaanimin ukiumin.

Taimaatullutauq, kavamaryuatkunnin tuyuqtauniit ataani nunam
manighaqqattaqtiqarnimun pitjuti nauniaqtuq ukiumi atauhirmi imaatuinnaq 3.5
pusanmik. Hamna pitquniaqtaatigun nunaupluta piqattaruiruta akiliqtauyughanik
ittaaptingni naapkiyaptingni.

Nunavut Kavamatkun naunaiyaqtiliqtaat inningitni kavamaryuatkunnun piyumaplutik
manighakkun pitjutinik ilitariyaqtumik ihariariyainnik Nunavunmuit talvungalu
allangayumun avatiqarviptinun inuuvigivaptingni.

Nunavut pihimayughauyuq nunam manighaqqattaqtiqarnimun pitjutimik
pipkaiittaaqtumik tamna ukiuq tamaat aittuuhiaqput nauniaqtuq nautjutiqaqluni
pipkainginnainnalimaituq nunam kavamanganik tunihinianik pinahuarutinik huliitjutiniklu
atjikkiiktunik ahini nunani Kanadamiittuni, taimalu pipkaiittaaqtumik nunakput piyaqtuq
hivuagun manighaliurnikkun pivallialiurnikkun uktuqvighanik.

Nunavunmiut piyumaqpiaqtun inmikkun-munariyumaplutik angitqiyamiklu tunihiniqarumaplutik Kanadamun.

Taimainman Nunavut piyumayuq nuutihimayumik angirutimik. Talvani angirutimi Nunavut tukhiqniaqtuq manighakkun atuqatiriiknikkun pitjutimik atjikutaavyaktumik tapkununga atuqtaungitnaqtuni atuqatiriiknikkun pitjutinik qangannuaq pihimayauliqtun tapkununga Maritime Avikturhimaniinnin.

Nuutirhimanirnik Nunavutmun ilauniaqtuq taimani atuqtauvaktuni nunaghami-piliurningani Kanadamun hakugighakniulunilu Nunavunmiunnun, tapkunungalluanunlu Inuinnaik amigaitqiyayuni.

Piniarhimaniiqqun nuutirutini tunngaviqaqniaqtun ihumanirmi Nunavunmiut nanminiqaqataulluarniaqtun Nunavutim nunamiutauyuni atuqtaunginnaqtuni. Ilihianiaqtugun tapkuat pitjutighat talvunga nuutirutimun ihuiyautiyughaungittun Nunavutim manighaqqattaqtiqarnimun pitjutianik. Taimaatun, piqpiarutighaqqtuq avatqutjutiqarluni manighanik ikayuutighanik Nunavutmun, taimaingitpan nuutirutiniq ihuarutiqalimaittuq.

Nunavut ilauyuq Kanadami piqarhuni amigaittuni nunamiutarnik atuqtaunginnaqtunik, ilauyut gold diamondslu, tapkuallu angiyut tahaniittun tatja-piyauhimagittun urhuryarhat kasiilighatlu.

Nunakput tauquyauliqtuq angikliyuummirlirhuni aliariyaulirhuni nuna uyarauyakkun maniliurutauyughani. Maniliurutauniq uyarauyakkun qinirhianinginni pivallialuirlinginnilu niriuqtauyuuq qaangiqlugu \$150 million Nunavutmi tukliqmun ukiumun. Turaagumayaqqun angiklitqiangguyumaplugu maniliurnikkun ikayuutiit talvani maniliurutaunirmi tamainnun Nunavunmiunnun.

Tamna hivuliqpaq uyaraighiurvik nutaani ukiughainni uyaraighiurnirni nunaptingni tatja havaktauyuuq. Tamna Jericho Diamond uyaraighiurvik niriuqtauyuuq aullaqtilirluni havakninginni Nunavut diamondsni umani tikittughami Marchmi.

Nunauq pitjutiqataa kavamaryuatkunni naunavyaqtuq anginiqarhunilu. Ilangalu pitjuitqataani ilaugiyaa atuqtitaularningani *Nunavut Nunatarnikkun Angirutimik*.

Nunavut Kavamatkun angirhimayuq havarumaplugit tamaita havaktaghanggit ataani *Nunavut Nunatarnikkun Angirutimi*, kihimi taimailiulimaittuq avaliittumik.

Taimaatun kavamatkun piniarhimaliqpiaqtun angirutimik kavamaryuatkun Havakvianin Inuliriyutuqakutnin atuqtitaularnikkun kantrakmik talunga *Nunavut Nunatarnikkun Angirutimi*.

Talvani May 26, 2005 havaktiugaluaq talvani Qulliqpaakmi Apirhuirvikmi B.C.mi Justice Thomas Berger tikkuaqtauhimayuq angiqatigiiktittiniarhimayunggurhuni talvani atuqtitaularnikkun kantrakmi uqarutini.

Nunaup kavamangata niriutuq kingulliqpaanganun unniutjutaanun uqautjiutaanunlu qanuqtun inirianginni inirhimattun ihumagiyayun.

Piqangitningga atuqtilaulirnikkun kantraktmik ihuarngittumun hulaqutihimayaa Inuinnaqni ayuirharvighainni, havakviin kavamatkun Inuinnarnunlu timiliurhimayununlu.

Kavamatkun niriutuqunlu inirumaplugu Ukiuqtaqtumi Parnaquti.

Taimani uqaqtauhimayuuq naannuarhimaliqtuuq atauhiq ukiuuq kavamaryuatkut angikhimayuuq maniliurutighayumaplutik \$40 millionnik Nunavutmi pingahuni ukiuni.

Kavamatkun tukhiqhimayaa imaittuq maniliurutighauningani tamna Ukiuqtaqtumi Parnaquti maninggit: \$20 million atuqtauyughaq pivallialiurningani angikliqtirningganilu maniliurviptingnik uvvalu \$20 million maniliurutighayurulu pinahuarutini piliurutini hakuritqiyayumik pitquhikkun tunngavikmik. Ukuuq malguunguyuuq hivulluurutik angiqtauhimayuuq talvani Katimayiinnait Katimaviani Arviatmi talvalu iliyauhimayuuqlu havaqutiptingni - *Pinahuaqtavut*.

Pivallialiurnikkun angikliyuummiqtirnikkunlu maniliurviptingni, \$5 million maniliurutighayughaq tapkunani nunalaani maniliurutighakkun pivallialiurnikkun aghuurutiqarluni ikayuurutiqarluni hiamitirhimaqanggittunun nunalaanun.

Hakuringniit hiamitirhimaqanggittunun nunalaani tahamaniittughat nauniptingnun, aullahimaptingnun inuuhiptingnunlu. Kavamatkun ilihimayun ilangit nunalaat nunami pihimangittun atjikkiiktunik nauniptingni maniriangniptingnilu. Kiunikkun, aullahimaniaqtuuq ikayuqluni aghuurhaqlunilu maniliurutighakkun pivallialiurnikkun tapkunani hiamitirhimaqanggittuni nunalaani.

Taimaalu, \$5 million atuqtauniaqtuuq atuquuluni avatium munariniani hapumminianilu aghuurhaqlunilu tapkunani piniarhimatjutini tunihitjutiqaqtuni maniliurutighamun.

Kinguliuyurulu, kavamatkun tukhiqtun maniliurniarhimaplutik \$10 million talvani nutaami havaaghaliqinikkun ayuirhavighamik iliharvikmik.

Talvanga \$20 million pitquhiqnun, \$10 million maniliurniarutayuuq pitquhikkun iliharvikmun uvvalu \$10 million haniraanunggaqtauniaqtuuq pitquhiliqinikkun iglughaanun.

Qakurungnuuq, Nunavut ilauniaqtuuq manighakkun angirutimi Kanadalu piyaangani tamna Ukiuqtaqtumi Parnaquti manighait tapkunani pingahuni ukiuni.

Nunavut turaarulluaniqaqtuuq angikliyuummiqtirningani maniliurutighaptingni.

Piliurningani akittaqutaaqtumi maniliurutigharniq aulatjutiqaqtuq nanminiqagtunin pivallialiurniinnin tapkunani turaaghimayaptingni parnaqutiliuqtauhimayuni naunaiyaghimayuni hivulluurutauyuq umani kavamatmi.

Kavamatkun angikliyuummirmayaa maniliurutighaqarvikpun nutaanguqtirumaplugit tapkuat maligaghakkun havarutit taimaatun atjikutaqaqtipkailugit tapkunani hivulluurutini uqaqtauhimayun talvani Nunavut Manighaliurnikkun Pivallialiurutimi Parnaqutimi *Pinahuaqtavutmilu*.

Kavamatkun piyarniaqtain tahaniitturhaungiqkun maligaghat kayumiilaqutivaktun havavikkun pivallialiurutinik. Qinirhiayuq uqautinik havaakkun nanminiqagtunin, Inuinait timiliurutainnin allaninlu tikumiarutiqaqtunin nalvaagumaplugu ihuaqtuq piniq tapkunani kitkunni aliagiyainni nanminiqagtunlu aliagiyainni.

Pihainnaqtaalimainniq manighanun naunaittun titiraqtauhimayun ungummitjutaupluni amigaittunun nanminiqagviknun amigaittuni nunani, Nunavutlu allanganggittuqlu. Kavamatkun una kiuniarhimallualiqtaa tunihimalirhuni umani manighakkun ukiungani uminga Parnaqutikkun Manighaliurutaunikkun Pinahuarutimi.

Nunavut Kavamatkun manighaliurutiginaqtaa \$4 million ataani umani pinahuarutimi. Una manighaq ikayungniaqtuq atuqtaulirningani Nunavut Manighaliurnikkun Pivallialiurutimi Parnaqutimik.

Tamna Parnaqutikkun Manighaliurutaunikkun Pinahuaruti pihimayuq pingahunik allakkiiknik pinahuarutinik:

- Ikayuutinik nanminiqagtunun turaaghimayaptingni maniliurnikkun aulapkaitjutinggit,
- Qauyihimaniq qanuriliuqtaarnikkunlu, uvvalu
- Turaaghimayun havaktauyughat.

Havaktauyughat akitutilaaqaqtun imaatun \$3.6 million angiqtauhimavaktun atulihaaliqtilugit Aktuupa tapkuanlu Pivalliyuliyiikkut Ingilrayuliyiikkutlu atiliurutauqatauniaqtun manighani tunihinikkun angirutini tapkuatlu akimahimayun uktuqtun.

Tamna Parnaqutikkun Manighaliurutaunikkun Pinahuaruti hailihimayauniaqtuqlu talvani tikittughami manighakkun ukiungani taimaalu turhulaurniit tuyuqnirni tukhiqtauyuni piniaqtuq Fipyuali 2006-mi.

Una pinahuaruti ikayurniaqtuq nanminiqagtun naupkarlugit, angikliyuummipqarlugit maniliupqarlugitlu. Taimaalu, ikayurniaqtuqlu hakugiktumik havarutaani nakuuyuniklu inirutainni nanminiqagtun havakpaktainni amigaittuni havakvikni pivallialiutumi manighaliurviptingni.

Anginiqaqtuq hunauyuq talvunga manighaliurnikkun angikliyuummirningani ilinniarniuyuq. Piyumayugut kinguvaanun ikayuqtitauplugit tamaat talvunga angiklilitumin manighaliurviptingnin.

Ilinniaqtuliyiikkut anginiqaqtumik allanguqtiriliqtun qanuktun ilinniarutin tiliyauhmaniinni tamaani Nunavutmi. Hapkuat ilaayut K-12, ilihariaqturvikyuat, havaaghakkun uqautjiniit nutaanlu parnaqutiit pivallialiuruami nauliqtumik havaktighanik.

Allangurniq ilihavikni manighaliqutinginni amigairutiyuummiqtaa manighat talvungauyut iliharviknun amigaiyuummigitaa havaaghat, tapkununga ilihaitjiyunun ikayuqtinunlu havaktinun.

Ilinniatuliyiikkut havaqatirittiarumayait Nunalingni Ilihaqtuliyiit Katimayit iliharviknilu havaktiit angiklipqaqtiarumaplugu havarumayakkun allanguqtirni qanuktun Nunavutmi iliharviit manighaqtitaqninginni.

Nutaat iliharviliurniit angiyutluunniit ihuarhainiit iliharviptini piqarniaqtuq angiqtauhimayuni nutaqqiqivikhaqaqvikanik, taimatunlu angmaktipkainiaqtuq nutaqqiqivikhaqaqvighanik tamaani Nunavutmi.

Amigaitqiyauplutik 30 pusanik angikliyuummirnirmi inirhimaliqtuni ilihaktuni qangirhimayumi upinnraami aliahuutigiyaghavut angikliyuummirniq amigaitilaanginni Grade 12-ni inirhimaliqtuni qaangirhimaliqtuni ukiuni.

Niriuqnvun hivunirhaptngni nakuuniqaqtittauyuq inirhmaniinni inulgammiinni inirhimaliqtuni. Nakuuyunik inirhmaniin pipkainiaqtuqlu allanun nakuuyunun inirhimanirnun. Taimaatun aulahimayughauyugun qinirhianiptingni amigaittuni qanuriliurutini tunihiniinni ilimuuqtuni ihuaqtunilu uktuqvigainni nutaqqaptingni ihuaqtunik inirianginni iliharvikni.

Tamna havaqtauyyuq hivulliuyuq talvani Nunavut Inirni Ayuirhaqnikkun Parnaquti iliyauniaqtuq katimatjutimun umani katimanirmi.

Piquhimaqarniaqtuq qanuktun kiutjutighanik iliharnikkun ayuirharnikkunlu ihariagiyainnik inulgammiit inirnihaniilun Nunavutmi. Hivuningmungaqtipkaiyuq tapkuanginnaungittun ayuirnarhivaktun haahimavaktavun, kihimilu tunihivaktuq ihumagiyauttorihamayunik ihuaqtuniklu qanuriliurutighanik pitjutighanik. Aghuurhaqtavun kitkunlikiaq tapkuan aliaginiqaqtun tuniquplugit uqarumayamingnik.

Ilinniaqtuliyiikkut, paannariikhimaplugit Nunavutmi Ilihagiakpaalivik Inuinait timiliuqtauhimayainlu, tukhiliqtun havakpiaqtauhimayumik ilihaitjiyini havaktigharhiurutimik ayuirhaqnikkunlu parnaqutimik Nunavutmun. Hamna havangniq turaaniqarniaqtuq havaktighaqhiurlugit Inuktun-uqayuqtunik ilihaitjiyini.

Piniarhimayumi havaaghaviliqinikkun amigaittuqqaqhuni ukturvighanik tikitturhani amigaittuni qulini ukiuni, tapkunani imaakiaq uyarhiuqtini, iqalurhiuqtini, pulaarnikkun igluqpinnikkunlu, upalungaiyaqtaghavun inulgamivun hapkununga havaaghakkun ukturvighani.

Angitqiyayuni, Nunavutmi iliharniit amigaitqiyaniqaqtuq ilihainnarninganin havaakkun-pitjutiqaqtunin ayuirhimanirnik. Taimaittuqlu pimmarighaqtunin Inuit uqauhiinni inuuyuni, havarutini uqauhiinni piyumayayut tamainni inuuhini Nunavutmi.

Pitquhiit uqauhirlu ilihautjuti ihumagiyauniuyut uqarutauliqtun miitqiviinni talvunga nutaamun Ilinniaqtuliyiyyikkut Maligakmun. Hapkuat miitirniit inirniiligtun tikittughani tatqirhiutini.

Iliharniit ayuirharniinlu anginiqaqtun huliitjutin talvani Munarhiliqiyiyyikkut Inuuhiriknirmullu Qanitqiyak Aihimaviknun parnaqutaani, piliurniaqtuq ihuarhaqtauhimayumik munarhiliqiyiyyikkut inuuhiriknirmullu huliitjutimik.

Ilihalirniq qanitqiyami aihimavikmun anginiqaqtuq parnaqutimi tunihiniaqtuqlu tukliqnik kinguvaanik aanniaqtailinikkun havaktighanik. Una ikayurniaqtaatigun ikitpallaagtunik piqariangitqupluta taaktinik, munarhinik allaniklu aanniaqtailinikkun havaktinik. Ikitpallaarniit aanniaqtailinikkun havaktiinni tatja naunaigiikhimayun Kanadami ahinilu.

Nunavutim aanniaqtailinikkun huliitjutaat tatja piqatitauhimayuy ausingin havaktighanik huliitjutiqtunin. Ayuittut hivuanin Kanadaum nuutpaktun hamunga tunihivaktaatigunlu nakuuyunik havarutinik. Kihimi ikittuinnait hamaniiligtun Nunavutlu nunagilirhugu.

Nunavutim turaagumayaa aanniaqnaittunik nunalaanik pitquiyuq tuniyaghavut Inuit aanniaqtailinikkun havaktinguqtughayun talvani tukliqni kinguvaaghani tamainni innigiti huliitjutini.

Piniaqpiarhimayun Aanniaqtailinikkun Havaktighani Parnaquti ikayurniaqtaa kavamatkun angiyunik hivumuurniqarlutik tikittughani tallimani ukiuni.

Iniqtipkailiruta Inuinnarnik munarhinik, ihumaliqinikkun havaktinik allaniklu aanniaqtailinikkun ayuirhimayuni tikittughani ukiuni, Nunavutmiut ikayuqtauniaqtun amigaittuni qanuriliurutini. Pinaqtugun munariyaunirnik inungnin ilihimayunin uqauhiptingnik pitquhiptingniklu. Pinaqtugunlu aulahimayunik munarinirnik havaktinin nunalaami-tunngaviqaqtunin ayuirhimayunin.

Aanniaqtailinikkun munarinirnin, kavamatkun havakniinnin, ayuirhaqpiarhimayuni havaaghani, ihariagiyugun amigaittunik ayuirharvighanik iliharnirniklu.

Iliharniq anginiqaqtuq Nunavutmi. Anginiqaqtuqlu qiniriami hilataani nunaptingni havaktauyughaugapta ilitturipqaqlugit Kanadamiut allanlu inuupluta ilihimaliqtugun hunani atuqliqtaptingniklu talvuuna hilakkun allanguqtilirningani.

Nunavut piqaqtuq allangayumik ukturvighamik ilitturipkailuni nunaryuami qauyimanirmik qanuqtun hulaqutiinni hilakkun allanguqtilirningit allanguqtiliqtain inuuhikkun-maniliurharnikkun, taimainnikkun pitquhikkunlu inuuhiniinni Ukiuqtaqtumi.

Taimaatun Nunavut ilauqatauniaqtuq talvani *11th Ukiuqtamaat Hilaryuap Nunauyuni Hilakkun Allanguqtirlirnikkun Miitiqatigiikviani* Montréal-mi talvanga Nuvaipa 28-min Tisaipa 9-mun, 2005. Hivulliuniaqtuq miitirnik atiliuqtauhimavaktuni taffumani Kyoto Protocol-mi, atuqtitauhimaliqtuq Fipyuali 2005-mi, uqaqatigiikniaqtunlu tavungagaaluq hulitjutighanik kiuyumaplugu hilakkun allanguqtilirniit tamaaningani nunaryuarmi.

Hapkuat uqautiit anginiqaqtun Nunavunmut taimaatun ihumaliuqtauniit hamani hulaqutiqarniarmata inuuhinni Nunavunmiut amigaittuni ukiuni tikittughani.

Umani katimanirmi, kavamatkun ilihiniaqtun katimatjutimun maligakkun allanguqtirnik ihumagiyagharnik. Hapkuat allanguqtirniit maligani pihimaliqtaptaingni Nunatsiaqmin taimaalu hulaqutiqarniaqtuq maligani nakuutqiyaniq paarutiqaqtunik ihariagiyainnik Nunavunmiutat ihuatqiyaniqlu tautuktipkainiaqtuq atuqtauvaktuni Nunavutmi.

Tukhiqtauyun allanguqtirniit talvunga *Taanggakkun Maligakmun* maligaqtinnialiqtain tatja atuqtauvaktun mighaagun itqutiyaunirninginni taangani niuvirninginnilu taangani tapkungana kavamatkun taangani tutquumaviinnin.

Allanguqtirniit talvunga *Maniliqinirmut Aulatauninginnut Maligakmi* talvungalu *Inminut Pitjutiqarniitigun Maligakmi* iliyauniaqtuq katimatjutimun. Tapkuat hakugiktiniarhiamayuq kiuttaarniqarninganun munarininganunlu Nunavutim kavamatkun pivighainnik.

Maligak allanguqtiruti taffumunga *Ikualaaktalihimaliqinirmut Maligak* iliyauniaqtuqlu hivuningnun ihumagiyagharnik.

Maligaliqinikkun hulitjutivut allanguliqturlu paarumaplugit ihariagiyain Nunavunmiut. Tatja takuliqtugun hulaqutinik allanguqtirhimayaptingnin. Hulitjutinguqtuq atuqtitalirhuni Inuit inuqatigiiknikkun uppiriyainnik.

Maligaliqiyikkut nuutiliqtaa turaagutini tapkualluanun nunalaani-tunngaviqaqtuni mamitirhimanikkun pinahuarutinik aanniqtauhimagiyununlu hulitjutainnik. Angikliyuummirniqaqtuq mamitirniinni aanniqtauhimagiyuni, ihuinaarhimayuni, nunalaanginnilu.

Amigaitilaangit haniqqani nayurviit tunihivaktun maligakkun mamiharvighanik Nunavutim nunalaanginni amigaiyuummiqtun tamnalul Kugluktuk Ilavut Itiqtauvia angmarhimaliqtuq. Tamaita pihimagiyun nunalaami-tunngaviqaqtunik mamiharnikkun pinahuarutinik.

Maligaliqiyikkut aulahimayuuq uqaqatigiiknirnik tapkunani tukhiqtauhimayuni ilagiiktuni aanniktailinikkun maligaknik niriuhutik tamna maligak tautuktipkainiaqtuq pipkailunilu pitquhikkun mamiharutinik. Maligak turaaqangniaqtuqlu tunihiluni munarittiarutinik aanniktauhimayunun mamiharianginni nunalaamingni. Pitjutiqaqtaqtuq tunihiluni tunngaviqattiarnirmik ilagiiktunun tapkunungalluaqlu nutaqqanun, taimaalu hulingitqaluarhutik aanniqtavaktun ninggarnirnin aihimaviinni.

Nunavut piliurliqtuq ihuinaarnikkun maligakkun hilitjutimik kiuttaaqtumik ihariagiyainnun Nunavunmiut. Uumuuna havangnirmun niriuhutayuuq amigaittun huliyauyughat tuniyauniaqtun tapkununga nunalaani maligaliqinikkun katimayiinnun, tahamani nunalaat atuqtaqtun uminga Inuit Qauyimatuuqangit angikliyuummiiqtillugu ilautjutiktik ihuriyauyuni ihuarhainiinni. Turaagumania umani mamitirlugit ahiruqtauhimayun inuuqatigiikniit iliffaarlugitlu inuit inuuhitjutain nunalaamingni.

Uqautimni uqarhimayatka ilanginnait nakuuyunik inirhimayuni ilanginnainnilu ayuirnaqtuni haahimayaptingni. Amigaittun havaktauyughat.

Hivumuutilluta aulahimaniaqtugun havaqatigilugit nunatarnikkun paanavut aulahimaqupluta piyaaptingni tikittumayavun turaagumayavunlu talvani *Pinahuaqtavut 2004-2009*, upalungaiyautigiyan kavamakpinlu upalungaiyautigiya pimmarigharumaplugit inuuhit tamaita Nunavunmiutat.

Apkut naunaittuq tuyuqtaginlu aulainnaqtumik nakuuyunik inirutinik -- Nakurmiik.